

TEMPERAFARVER

FLOTTE KULØRER, SMUK PATINA OG ET UTAL AF MULIGHEDER

Temperafarve er en traditionel type maling, der har været anvendt siden antikken til kunstmaleri, altertavler og malede dekorationer på træ og lærred m.m.

Tempera betyder »blande« på latin, og farverne blandes af olie, farvestof og vandige limtyper som hud- eller benlim, kaseinlim eller melklister.

Når temperafarven blandes, »smadres« olien i bittesmå dråber, og det gør det muligt at fortynde temperafarver med vand. Man siger, at temperafarver er i vandfase.

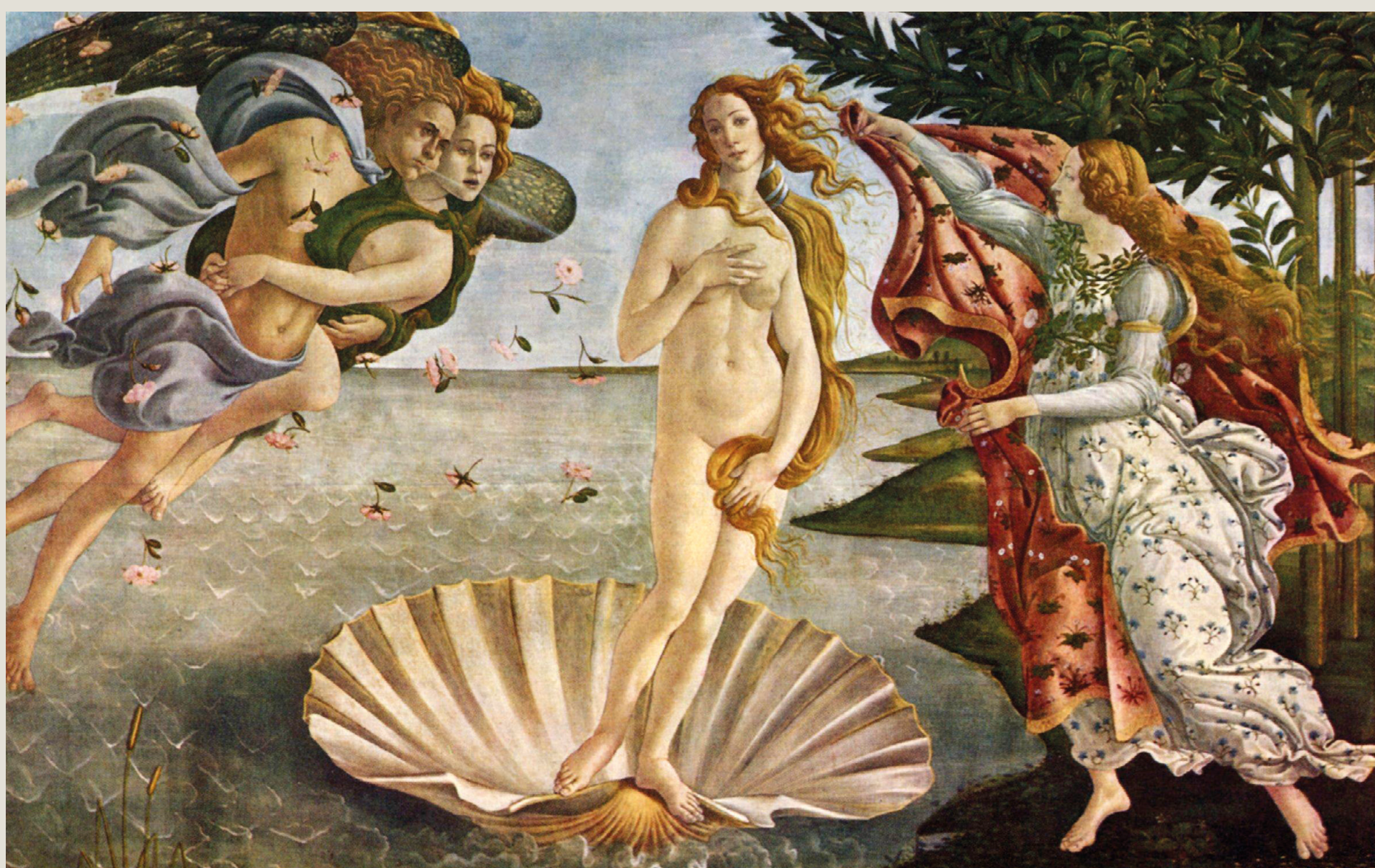
Rugmel, brun sæbe og æg er blandt de ingredienser, der kan bruges til fremstilling af traditionelle malingstyper som temperafarver.

TEMPERAFARVER LØBER IKKE SAMMEN OG HÆRDER HURTIGT

Temperafarver er meget diffusions-åbne, præsenterer farverne smukt og får en flot patina.

Farverne løber ikke sammen ved direkte sammenstød mellem forskellige kulører. Og fordi temperafarver er i vandfase, tørrer de meget hurtigere end oliefarver og hærder også meget hurtigere end oliefarver. Hærdningsprocessen tager typisk en halv til to timer.

Ønsker man at male halvgennemsigtige motiver, kommer temperafarven til kort. Der er for mange farvepigmenter i temperafarve, og linoliemaling er mere effektiv, fordi man kan tynde op med mere linolie.

Botticellis berømte maleri fra 1480'erne, Venus' fødsel, er udført i æggetempera på lærred.

Temperafarver må ikke forveksles med kompositions- og limfarver, der ikke indeholder olie. Eftersom temperafarver ikke indeholder plastikstoffer, må de heller ikke forveksles med moderne emulsionsfarver som plastikmaling.

INDENDØRS: Her kommer temperafarver hele paletten rundt

Man kan fx male med temperafarver på pudsede vægge, på træværk og på inventar. Farverne smitter ikke af, de fleste fedtpletter kan vaskes af, og overfladen kan »blankes« på en meget speciel og smuk måde ved polering.

UDENDØRS: Tempera sætter flot kulør på både facader og træværk

Fra 1880'erne havde hver dansk malermester sin egen opskrift på en god og billig tempera-facademaling, som kunne kalkes på cementpuds med et stort indhold af gips. Farven holdt typisk i 5-10 år og regnede så gradvist af. På den måde blev facaden renset, og det blev lettere at genbehandle med ny temperamaling.

I dag bruger man især temperafarver, når man vil have kraftige farver på facaden. I temperateknik kan farverne stå lige så kraftige som selve farvepigmenterne.

Derfor er farverne også velegnede på udvendigt træ som fx bindingsværk, porte, bræddebeklædninger og plankeværker, hvor de er meget holdbare og har en god vedhæftning.

Til gengæld er temperafarver ikke velegnede til maling af vinduer, der er husets mest udsatte træ. Her giver linolie-maling den mest optimale vedhæftning og beskyttelse.

ØVERST: Temperafarve anvendt på pudset og tapetseret væg.

NEDERST: For at få de kraftige ultramarine, dodenkopf og okkergule farver frem, er facadedekorationerne på Roskilde Station malet med kalk-kasein tempera.

TEMPERAFARVER

FIND DEN RIGTIGE TYPE TEMPERAFARVE TIL FORMÅLET

Kaseintempera

Kan bruges til murværk og puds, men anvendes mest på udvendigt træ. Farven består af linolie eller linoliemaling, hvori der blandes kærnemælk, hjortetaksalt og farvepigment.

Kalk-kaseintempera

Anvendes primært til murværk og puds, blandt andet til malede dekorationer på facader. Man blander kærnemælk, hjortetaksalt og linolie og kalkægte pigmenter i sin hvidtekalk, hvorefter denne overfladebehandling dels kan bære en mere kraftig farve, dels kan holde på fx cementpuds, granit eller gipsdekorationer.

Vokskaseintempera

Er en ekstremt hurtigtørrende maling fremstillet af farvepigmentpasta blandet med tørkasein, hjortetaksalt, atamon og fx bivoks. Farven tørrer på 15-20 minutter, har en meget smuk, helmat stoflighed og kan benyttes på både høvlet og uhøvlet træ indendørs samt på murværk og puds både ude og inde.

Æggeolietempera

Den klassiske temperafarve, kendt helt tilbage fra oldtiden og især brugt i middelalderens kunstmaleri. Farven kan anvendes til finere malerarbejde på mindre trægenstande som skabe, kister, hylder, paneler og lofter. Æggeolietempera er uhyre nem at fremstille af æg, linolie, vand og farvepigment.

Vikingskibskopien Helge Ask fra Roskilde er malet udvendigt med kaseintemperafarver. Farverne er autentiske og har en formidabel holdbarhed i forhold til moderne malingstyper. Foto: Søren Vadstrup.

Bindingsværk malet med kalk-kaseintempera.

YDERST TV: Maling med æggeolietempera på pudsede prøvelfelter under et malerkursus i Raadvad. TV: Æggeolietempera er uhyre nem at fremstille. Man pisker bare hele æg, linolie, vand og farvepigment sammen.

Egetræsdøren fra Priors Hus i Ærøskøbing stammer fra 1699 og er malet med blodfarve. Ifølge overleveringerne har den kun været malet én gang.

OKSEBLODSTEMPERA

Lidt af et kuriosum, men farven er rent faktisk »kongen« blandt de klassiske malingstyper, når det gælder holdbarhed og slidstyrke. Af samme grund blev blodtempera anvendt til malede gulve før i tiden. Også døre, porte og luger har tidligere været malet med blodtempera. På gårdene, hvor man jævnligt slagtede, har denne maling været meget billig. Blodet piskes og blandes med vand, hvori der piskes linolie samt farvepigment – primært rødt, brunt eller sort.

SÆBETEMPERA

Betragtes som »fattigmandsmaling«, idet farven hverken er særlig holdbar eller slidstærk. Til gengæld er den billig. Sæbetempera kan bruges på både ru træ og murværk. Man blander en normal linoliemaling med brun sæbe og tilføjer måske lidt farvepigment.

De røde porte i Dyrehaven har forsøgsvis været malet med blodmaling fremstillet af hjorteblood og farvepigment.

